

“ብዓልስልጣን ኣቤቲታ ኣድልዎ”

እዚ “ብዓልስልጣን ኣቤቲታ ኣድልዎ” (DO) ዚበሃል፤ እቲ ካብ ኣድልዎ ነጻ ዝኾነ ሕብረተሰብ ንክህሉ ዚሰርሕ ብዓልስልጣን’ዩ። ንሕና ካብ ባይቶ ሃገር ሸወደንን ካብ መንግስቲ ሸወደንን መዝነት ተዋሂቡና እንሰርሕ ኢና። ንሕና፡ እቲ ሕጊ-ኣድልዎን ሕጊ ዕረፍቲ-ወላድነትን ይስዓብ ምህላዉ እንቋመት ኢና። ስራሕና ‘ውን ቦቲ “ሕጊ ብዓልስልጣን ኣድልዎ” ዝበሃል ሕጊ ዚምራሕ እዩ። ዕላማ ናይቲ ስራሕና ድማ፡ ደቂ-ሰባት - እቲ ዘሎዎም ጾታ፡ ጾታዊ መንነት፡ ጾታዊ-ገለጽነት፡ ዓሌታዊ-እንታውነት፡ ሃይማኖት ወይ ርድኢት-እምነት፡ ስንክልና፡ ጾታዊ-ዝምባሌ ወይ ዕድሜ ብዘየገድስ - ኣብቲ ሕብረተሰብ መሰሎምን ዕድሎምን ብማዕርነት ዝኸበረሉ ንክኸውን እዩ።

ኣድልዎ እንታይ ማለት’ዩ?

ኣብ ሃገር ሸወደን፡ ኣብ ልዕሊ ሰብ ኣድልዎ ንክይግበር ዝከላኸል “ሕጊ-ኣድልዎ” ዝበሃል ኣሎ። ኣድልዎ ማለት፡ ሓደ ሰብ ካብ ካልኣት ብዝተፈልየ ኣገባብ ኣብ ልዕሊኡ ዝሓመቐ ኣተሓሕዝ ክግበረሉ ከሎ እዩ። ይኹንእምበር፡ ኩሉ ዘይፍትሓዊ ኣተሓሕዝ፡ ኣብ ቅድሚ ሕጊ ከም ኣድልዎ ዚቕጽር ኣይከኣን።

ብቕልል ዝበለ ኣዘራርባ፡ እቲ ኣብ ሕጊ ብዘሰበ ናይ “ኣድልዎ” ዘሎ ኣገላልጻ፡ ብኣርባዕተ ኩነት ዝቐመ እዩ። ሓደ ፍጻሜ ከም “ኣድልዎ” ጌርካ ክውሰድ እንተ ኹይኑ፡ እቶም ኣርባዕተ ኩነት’ቲኣም፡ ብሓደ ዝተማልኡ ክኹኑ ይግባእ።

1. እቲ ጉዳይ፡ ንናይ ሓደ ሰብ “ኣድልዎ” ወይ “ግህስተ-ክብሪ” ዚምልከት ፍጻሜ ክኸውን ይግባእ።
2. እቲ “ኣድልዎ” ወይ እቲ “ግህስተ-ክብሪ”፡ ምስ ሓደ ወይ ምስ ብዙሓት ካብቶም ሸውዓተ መሰረታት ኣድልዎ (ንኣብነት ጾታ ወይ ዕድመ) ዝተተሓሕዘ ክኸውን ይግባእ።
3. እቲ ፍጻሜ፡ ምስ ሓደ ካብቶም ኣብ ሕጊ እቲዎት ዘሎዉ ሸዳሽተ ኣገባብ ትግባረ-ኣድልዎታት (ንኣብነት ቀጥታዊ-ኣድልዎ ወይ ሰብ-ኣትካሪነት) ዚምልከት ክኸውን ይግባእ።
4. እቲ ፍጻሜ፡ ኣብ ሓደ ካብቶም ሕጊ ዚምልከቶም ማሕበራዊ-ከባቢታት (ንኣብነት ኣብ ስራሕ-ዓለም ወይ ኣብ ዕዳጋ-ኣባይቲ) ዝተፈጸመ ክኸውን ይግባእ።

ዋላ’ኪ ኩሎም’ቶም ኩነት ዝተማልኡ እንተኹኑ’ውን፡ እቲ ፍጻሜ ከም ኣድላውነት ጌርካ ንክውሰድ ርግጹ ኣይከውንን እዩ። ኣብ ከኩነታቱ፡ ካልኣት ንዕኡ ዚጸልዉ ሕጊታትን ደንቢታትን ኣሎዉ እዮም። ንኣብነት ሓደ ትሕቲ 18 ዝዕድሚኡ ቆልዓ፤ ኣብ ሓደ ሬስቶራንተ ኣልኮላዊ መስተ ንክግልገል ምስ ዚኸለእ፤ ከም ናይ ዕድመ ኣድልዎ ጌርካ ኣይውሰድን እዩ። ምክንያቱ ድማ፡ ንዕኡ ዚምልከት ካልእ ሕጊ “ሕጊ-ኣልኮላዊ መስተ” ስለ ዘሎ እዩ። እዚ ሕጊ’ዚ፡ ሬስቶራንተታት ንትሕቲ

18 ዓመት ዝዕድሚኦም መንእሰያት፣ ኣልኮላዊ መስተ ንኸይቅርቡ ዚእግድ ሕጊዮ። ካልኣት ንኣይ ፍጻሜ ከም ኣድልዎ ንኸይውሰድ ዚገብሩ ረጃቢታት ውን ኣሎው እዮም። ንነፍሲ-ውክፍ ጉዳይ እምበኣር፣ ኮሎ ጊዜ፣ ነፍቱ ፍሉይ ኣገማግማ ክግበረሉ ዚግባእ እዩ።

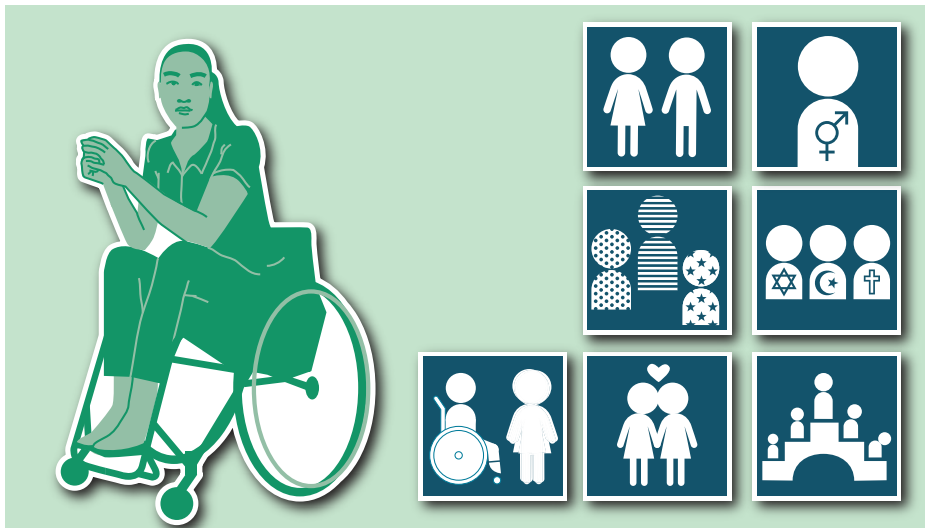
1. እቲ ጉዳይ፡ ንናይ ሓደ ሰብ "ኣድልዎ" ወይ "ግህሰተ-ክብሪ" ዚምልከት ፍጻሜ ክኸውን ይግባእ።

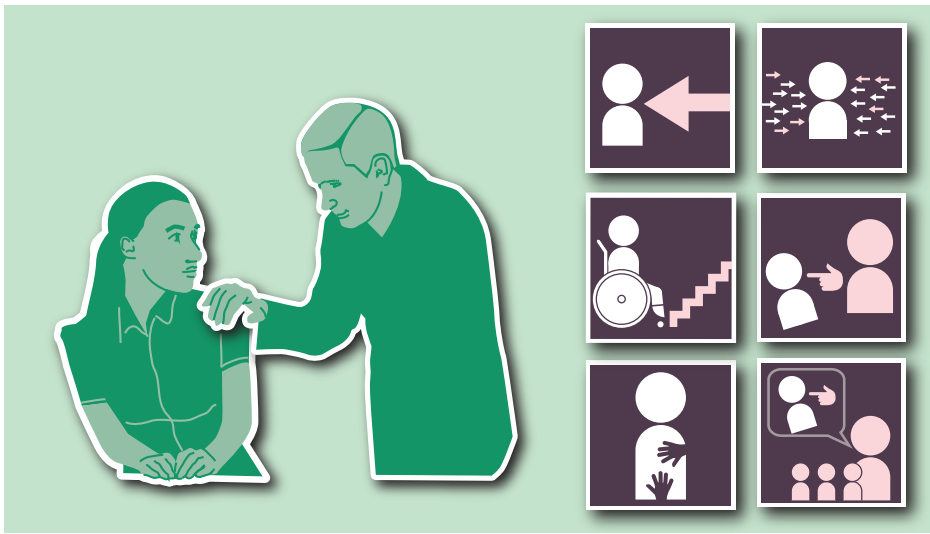
ኣድልዎ ማለት፡ ሓደ ሰብ ኣብ ዝሓመቐ ደረጃ ምህላው ወይ ናይ ምምሕደስሽ ለውጢ፡ ሓለፋ ወይ ኣገልግሎት ክንፈጎ ከሎ እዩ። ንኣብነት ሓደ ሰብ፡ ስራሕ ንምእታው ናይ ቃለ-ምልልስ ዕድል ክንፈጎ፣ ናብ ቤት-ምህረት ምእታው ክንፈጎ፣ ኣብ ድኳን ኣትዩ ምግዛእ ክኸልከል፣ ኣብ ፊደራል ንምእታው ክኸልከል፣ ማኪና ወይ መንበሪ-ቤት ንምክራይ ክኸልከል ክኸውን ይኸእል።

2. እቲ "ኣድልዎ" ወይ እቲ "ግህሰተ- ክብሪ"፣ ምስ ሓደ ወይ ምስ ብዙሓት ካብቶም ሸውዓተ "መሰረታት ኣድልዎ" ዝተተሓሓዘ ክኸውን ይግባእ

ሓደ ፍጻሜ ከም "ኣድልዎ" ከይኦ ንኸውሰድ፣ ምስ ሓደ ወይ ብዙሓት ካብቶም "መሰረታት ኣድልዎ" ተባሂሎም ዝስመዩ ድማ፣ ዝተተሓሓዘ ክኸውን ኣሎዎ። ብመሰረት ሕጊ፣ ንኣድልዎ መሰረት ዝኸኡ ሸውዓተት ኣርእስትታት ኣሎው። ኣብዚ፣ ብዛዕብኦምን ብዛዕባ ትርጉምን ብዝበለጸ ክተንብብን ኢኻ።

- ጾታ
- ጾታዊ መንነት ወይ ጾታዊ-ውስታ
- ዓሌታዊ-እንታውነት
- ሃይማኖት ወይ ካልእ ርድኢት-እምነት
- ዓቕማዊ-ስንክልና
- ጾታዊ-ዝምባሌ
- ዕድመ

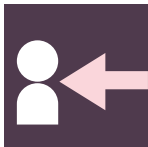

3. እቲ ፍጻሜ፡ ምስ ሓደ ካብቶም ኣብ ሕጊ እቲዎት ዘሎዉ ሽዱሽተ ኣገባብ ትግባረ-ኣድልዎታት ዚምልከት ክኸውን ይግባእ

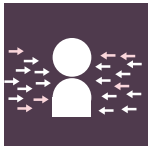
ብመሰረት'ቲ ሕጊ፡ ሹዱሽተ ኣገባብ ትግባረ-ኣድልዎታት ተገሊጾም ኣሎዉ።

- ቀጥታዊ ኣድልዎ
- ኢድ-ኣዙራዊ ኣድልዎ
- ሕጽረታት ተረካብነት
- ሰብ-ኣትካሪነት
- ጸታዊ-ኣትካሪነት
- መምርሒታት ንትግባረ-ኣድልዎ

ቀጥታዊ ኣድልዎ

ቀጥታዊ ኣድልዎ ማለት፡ ኣብ ሓደ ከተወዳድሮ ትኽእል ኩነታት፡ ንሓደ ሰብ ካብ ካልእ ሰብ ፈሊኻ ዝሓመቐ ኣተሓሕዞ ክግበረሉ ከሎን፤ ከምኡ'ውን ምስ ገለ ካብቶም መሰረታት ኣድልዎ ዝተተሓሓዙ ምስ ዚኸውንን እዩ። ንኣብነት ሓደ ወሃብ-ስራሕ፡ ንናይ ሓደ ሓታቲ-ስራሕ ስም፡ ከም ናይ ወጻእተኛ ምኃኑ ተረዲኡ፡ ናብ ቃለ-ምልልስ መታን ከይመጽእ ኢሉ፡ ፈልዩ ምስ ዘትርፎ እዩ።

ኢድ-ኣዙራዊ ኣድልዎ

ኢድ-ኣዙራዊ ኣድልዎ ዚበሃል፡ ሓደ ሕጋጋትን ማዕርነታዊ ትሕዝቶን ዘሎዎ ዝመስል፡ እንተኸውን ግን፡ ምስቶም መሰረታት ናይ ኣድልዎ ብዝተሓሰበ መገዲ፡ ኣብ ልዕሊ ሰባት ኣድልዎ ንክፍጸም ዝገብር ኩነታት'ዩ። ንኣብነት ሓደ ወሃብ-ስራሕ፡ ነቲ ስራሕ ዘዩደሊ ክነሱ፡ ናይ መዘወራ-ማኪና ፍቓድ ክህልወካ ምስ ዝጠልብ፡ ብኡ ኣቢሉ ድማ፡ ኣብ ልዕሊ'ቶም ዓቕማዊ-ስንክልና ዘሎዎ ሰባት፡ ኣድልዎ ክፍጸም ከሎ እዩ።

ሕጽረት ተረካብነት

ሕጽረት ተረካብነት ዝበሃል፡ ሓደ ቤት-ስራሕ፡ ንሓደ ዓቕማዊ-ስንክልና ዘሎዎ ሰብ፡ ኣብቲ ቦታ-ስራሕ ንዘሎ ንጥፈት ክሳተፍ ንክኽእል፡ ነቲ ምኽኑይ ዝኸውን ስጉምቲ ካብ ምውሳድ ምስ ዚቕጠብ እዩ። እቲ ነቶም ዚውሰዱ ምኽኑያት ስጉምቲታት ንክትግበሩ ዘሎ ጠለብ፤ እቲ ቤት-ስራሕ'ቲ ነቲ ስጉምቲ'ቲ ንክተግብሮ ምኽኑይ'ድዩ ወይ ኣይኸውንን፤ እቲ ቤት-ስራሕ'ቲ ግብራዊን ቁጠባዊን ተኸእሎታት ምህላዉ ብምርኣይ እዩ። እቲ ሕጊ ኣብ ግምት ዘእትዎ ከም ናይ ሓዲር ጊዜ ርክብ ወይ ከም ናይ ነዊሕ ጊዜ

ዝምድና 'ውን ኣሎ'ዩ። ንኣብነት እቲ ርክብ፡ ኣብ ሓደ ዱኪን ንዝግበር ናይ ሓደ ጊዜ ምብጻሕ ወይ ናይ ስራሕ መቐዳርቲ ወይ ንነዊሕ ናይ ትምህርቲ ጊዜ ዝምድና ምስ ዝኸውን እዩ።

ብዛዕባ ተረካብነት ነቶም ዓቕማዊ-ስንክልና ዘሎዎም ብዚምልከት፤ ብርክት ዝበሉ ካልኣት ጸላውቲ ሕጊታት (ንኣብነት ሕጊ ከባቢ-ስራሕ ዝኣመሰሉ) ውን ኣሎዉ እዮም። ማሕበራት ብመሰረት ገለ ካብዞም ሕጊታት እዚኣቶም፤ ናይ ተረካብነት ሕጽረታት ምስ ዚህልዎም፤ ከም ኣድልዎ ክሕሰብ ስለ ዚኽእል፤ ስለዚ ድማ "ናብ ብዓልስልጣን ኣቤቱታ ኣድልዎ" DO፡ ናይ ጥርጉን ምልክታ ክኣቱ ይኽእል እዩ።

ሰብ-ኣትካሪነትን ጸታዊ -ኣትካሪነትን

ሰብ-ኣትካሪነት ዝበሃል፡ ሓደ ክብሪ ናይ ሰብ ዚግህስ ተግባር፡ ምስ ሓደ ወይ ብዙሓት ካብቶም ሸውዓተ "መሰረታት ኣድልዎ" ምትሕሓዝ ዘሎ ምስ ዚኸውን እዩ። እቲ ተግባራት'ቲ ድማ፡ ዘረባ ብምድርባይ፡ ምልክት ብምርኣይ ወይ ሰብ ብምንጻል ዝትግበር ክኸውን ይኽእል'ዩ። ሓደ ኣብነት ናይ ኣትካሪነት፡ ሓደ መምህር ንሓንቲ ተመሃሪት ናይ ርእሲ መንዲል ስለ ዝገበረት ከባጭወላ ከሎ፡ ወይ ሓደ ፈጻሚ ጉዳይ ኣብ "ቤትስልጣን መራኽብቲ ስራሕ" (arbetsförmedlingen) ንሓደ ሰብ "ሆሞ-ጸታዊ" ስለ ዝኸነገ ጥራይ ከናሸዎ ከሎ እዩ።

ጸታዊ-ኣትካሪነት ማለት ድማ፡ እቲ ዚጥቃዕ ዘሎ ሰብ ዘይደልዮ ጸታዊ ባህሪ ዘሎዎ ተግባር ክተርጎም ከሎኽ እዩ። እዚ ማለት ድማ ንኣብነት፡ ሓደ ሰብ መጻኢ ምስ ዝተናኸፈከ፡ ዘይቅቡል ጸታዊ-ኣሽመር ምስ ዝድርብዩልከ፡ ጸታዊ-ዕድመ ምስ ዘቕርበልከ ወይ ውን ምስ ዘኪሽመከ እዩ።

ኣድልዎ ንክፍጽም መምርሒ ምሃብ

ኣድልዎ ንክፍጽም መምርሒ ምሃብ ማለት፡ ሓደ ሰብ ትእዛዝ ምስ ዘሕልፍ ወይ ኣብ ትሕቴኽ ንዘሎ ሰብ፡ ንኣብነት ንሓደ ሰራሕተኛኽ፡ ኣብ ልዕሊ ካልእ ሰብ ኣድልዎ ንክፍጽም መምርሒ ምሃብ ማለት'ዩ።

4. እቲ ፍጻሜ'ቲ፡ ኣብ ሓደ ካብቶም ሕጊ ዚምልከቶም ማሕበራዊ-ከባቢታት ዝተፈጸመ ክኸውን ይግባእ

እቲ ኣንጻር ኣድልዎ ዘሎ እገዳ፡ ኣብ ብዙሓት ማሕበራዊ መዳያት ዘገልግል እዩ። ንኣብነት፡ ኣብ ስራሕ-ዓለም፡ ኣብ ትምህርቲ፡ ኣብ ቤትስልጣን መራኽብቲ ስራሕ፡ ኣብ ቤት-መሸጫ ኣቕሑን ኣገልግሎትን፡ ኣብ ክንክን-ሕማም፡ ኣብ ማሕበራዊ ውሕስነት፡ ከምኡ ውን ናይ ትምህርቲ ሓገዝ-ገንዘብ ኣብ ምሕታት ክኸውን ይኽእል እዩ።

እቲ ሕጊ ኣድልዎ ኣብ ኩሉ ኣየገልግልን እዩ

እቲ ሕጊ ኣድልዎ፡ ኣብ መንጎ ግለ ሰባት ንዘጋጥሙ ክስተታት ትግባረ ዮብሉን፡ ንኣብነት ጎረባብቲ ወይ ኣዝማድ ኣብ ሕድሕዶም ብኸመይ ከም ዝተኣላለዩ እዩ። ኣብ "ሬክላም"፡ "ቲቪ"፡ "ራድዮ"፡ "ማሕበራዊ-መራኽቢታት" ከምኡውን ጋዜጣታት ንዘጋጥሙ ክስተታት ውን፡ ኣብዚ እገዳ ናይ ኣድልዎ ሕጊ'ዚ፡ እቱዎት ኣይከኑን። ነዞም መዳያት'ዚኣም ዚምልከቱ ግን፡ እንታይ ከም ዚፍቀድ፡ እንታይ ድማ ከም ዘይፍቀድ፡ ደረታት ዚገብሩ ካልኣት ሕጊን ሕጋጋትን ኣሎዉ እዮም።

አብ'ቶም አብ ዕረፍቲ-ወላድነት ዘሎዉ ኣድልዎ ክትፍጽም ክልኩል'ዩ

ሓንቲ አብ ዕረፍቲ-ወላድነት ዘላ ወይ ንክትከውን አብ መገዲ ዘላ ወይ ኩይና ንዝጸንሐት ሰራሕተኛ ወይ ኣመልካቲት-ስራሕ፤ ካብ ወሃብ-ስራሕ አብ ልዕሊ ኣድልዎ ንክይፍጸም፡ ሕጋዊ ሓለዎ ኣሎዎ። እቲ ጸረ-ኣድልዎ ዝኾነ ሕጋዊ-ሓለዎ'ዚ ዘገልግሎ ኩነታት፡ አብ ጊዜ ዕረፍቲ-ወላድነት ወይ አብ ዝሓመመ ቆልዓ ንምእላይ፡ አብ ገዛ አብ ትጸንሓሉ ጊዜ እዩ። ገለ ካብ ኣብነታት ናይ ኣድልዎ፡ ናይ ስራሕ መቐጻጸርቲ ምክሰር፡ ናብ ዝሓመቐ ስራሕ ናብ ዘሎዎ ቦታ ከም ተግልስ ምግባር ወይ ዝተሓተ ናይ ደሞዝ ምዕባላ ከም ትረክብ ምግባር ክኸውን ይኸእል እዩ።

ኣድልዎ ንምክልኻል ንጡፍ ስጉምቲታት ምውሳድ

እቲ ሕገ-ኣድልዎ፡ ናይ ግለ-ሰብ ኣድልዎ ንክይፍጸም ዚእግድ ትሕዝቶ ዘሎዎ እዩ፤ ይኹንእምበር፡ እቲ ሕገ'ቲ ንሓደ ወሃብ ስራሕን ንኣመሓደርቲ ቤት-ምህርትን ውን፤ ንጡፍ ስጉምቲታት እናወሰዱ ንክሰርሑ ዝጠልብ እዩ። እዚ ማለት ድማ፡ ብሓደ ሸነኽ አብ ልዕሊ ሓደ ሰብ ኣድልዎ ንክይፍጸም ወይ ብኸልእ መገዲ አብ ቦታ-ስራሕ ዝሓመቐ ዕድላት ንክይገጥሙ ንምክልኻል፡ በቲ ሓደ ሸነኽ ድማ፡ መሰረት ናይቲ ኣድልዎ እንታይ ምኃኑ ብዘዩገድስ፡ አብ ቦታ ስራሕ ንትግባር ምዕራይ መሰላትን ዕድላትን ንምትብባዕ እዩ።

ብዛዕባ ኣድልዎ፡ ምልክታትን ጥርግጥን ኣቕርብ

“ቤትስልጣን ኣቤቱታ ኣድልዎ” (DO) ንኣድልዎ ኣቐዲሙ ንኪከላኸል ብማለት፡ ንኣድልዎን፡ ንኣድልዎ ቅሉዕ ምኃንን፡ ነቲ አብ ወሃብ-ስራሕን አብ ናይ ትምህርቲ ኣወሃሃድን ዚረኣ ናይ ስራሕ ኣድልዎ ዚምልከት ምልክታትን ጥርግጥን ይቕበል።

ምልክታትካን ጥርግጥካን ነቲ ኣንጻር ኣድልዎ እነካይዶ ስራሕ ኣገዳሲ እዩ። ብሓገዝ ናይቲ እተቐርቦ ሓበሬታ ድማ ነቶም አብ እተፈላለዩ ማሕበረሰብኣዊ መዳዖት ዚረኣዩ ጸገማት ከነለልዮም ንክእል፡ ኣብዚ ከኣዩ ነቲ ዕቤት ንምሕያልን፡ መምርሒ ንምሃብን፡ ነቲ አብ ናይ ኣድልዎ ስግኣታት ዚህሉ ፍልጠት ንምዕባይን ወይ ድማ ነቲ ናይ ምሕጋግ መስርሕ ንምጽላውን ክንገጥፍ ዘሎና።

እቲ ሕገ ንናይ ውልቃዊ ሰብ ጸገማት ንምፍታሕ ጥራይ ዘይኮነስ፡ ብኹለንትናኡ ይሰዓብ ምኃኑ ብእተፈላለዩ መገዲ ንምርግጋጽ፡ ሓበሬታ ንጥቀም ኢና። እቲ ሓበሬታ ኣብቲ ቁጽጽራዊ መርመራ ዚብሃል እቲው ኮይኑ፡ አብ ገለ ኩነታት ድማ ናብ ፍርዲ የምርሕ እዩ።

ውሑድ ክፋል ምልክታትን ጥርግጥን ጥራይ ናብ መርመራን ውሳኔን የምርሕ እዩ።

ኣብቲ ናይ “ቤትስልጣን ኣቤቱታ ኣድልዎ” (DO) መርበብ ሓበሬታ፡ ምልክታትን ጥርግጥን ከተቐርብ ትኸእል ኢኻ። እቲ ፎርም ወይ ቅጺ ብቐንቐ ሸወደን እዩ፤ ግን ኣብኡ፡ በቲ እትደልዮ ቋንቋ ክትመልእ ትኸእል ኢኻ።